

#WatWaterschappenWillen

Kernboodschappen:

1. Zorg ervoor dat nieuwe woningen en bedrijfsterreinen zijn voorbereid op extreem weer
2. Reserveer nu extra ruimte en geld om de Nederlandse dijken veilig te houden en te werken aan een weerbare samenleving
3. Draai aan de Waterknop: maak gebruik van waterbeheermaatregelen om sneller natuurherstel te realiseren en toekomstperspectief te bieden voor de landbouw.
4. Pak watervervuiling bij de bron aan met strengere wet- en regelgeving

Het zit in onze taal en cultuur ingebakken: de strijd tegen het water. Anno 2025 is dit nog aan de orde van de dag: momenteel wordt de grootste dijkversterkingsoperatie sinds de Deltawerken uitgevoerd. Daarnaast moeten we ons wapenen tegen hevige en langdurige regen zoals het afgelopen jaar het geval was. Maar we leveren ook strijd vóór het water: de kwaliteit en beschikbaarheid van het water staan meer dan ooit onder druk. We nemen steeds meer maatregelen om water vast te houden en honderden zuiveringsinstallaties worden gerenoveerd en toekomstbestendig gemaakt. Hiermee zijn de waterschappen een drijvende kracht achter een veilig, leefbaar en schoon Nederland. De waterschappen gaan hiervoor gezamenlijk 3,1 miljard euro per jaar investeren in de periode 2025-2029.

Maanden zonder regen zorgden dit voorjaar voor een extreme droogte. Een aantal jaar geleden waren de waterbeheerders daardoor in crisissituatie geweest, maar inmiddels hoort zo'n extreme droogte bij het reguliere werk van de waterschappen. Door de vele maatregelen bleven de problemen dit voorjaar gelukkig beperkt. Om ervoor te zorgen dat we die extreme weersituaties ook in de toekomst kunnen beteugelen, moeten we blijven investeren en ruimte reserveren voor water.

De uitdagingen in onze complexe leefomgeving vragen om uitvoeringskracht die verder gaat dan techniek. Het vraagt ook om vertrouwen en draagvlak. Om ons vermogen om als overheden problemen te voorzien en aan te pakken. Alleen zo kunnen we ervoor zorgen dat huidige en volgende generaties profijt hebben van de keuzes die we nu maken.

Daarom vragen wij een nieuw kabinet:

Neem de verstandige besluiten waar we nu en in de toekomst profijt van hebben

1. Zorg ervoor dat nieuwe woningen en bedrijfsterreinen zijn voorbereid op extreem weer

“Zet in op toekomstbestendig bouwen, waarbij rekening wordt gehouden met water, bodem en landschap.”

Het is duidelijk dat er een nijpend tekort is aan woningen. Er zal de komende jaren heel veel extra gebouwd worden. Hoe zorgen we ervoor dat nieuwe woningen toekomstbestendig, gezond en veilig zijn? Hoe zorgen we ervoor dat de gevolgen van extreem weer goed kunnen worden opgevangen en schade en overlast worden beperkt? Eerdere kabinetten hebben een koers ingezet om 'water en bodem sturend' te laten zijn voor ruimtelijke plannen, om te voorkomen dat kosten worden afgewenteld op bewoners of andere partijen. Alleen blijkt het in de praktijk nog op veel uitvoeringsproblemen te stuiten. Om sneller en

meer te kunnen bouwen is het belangrijk dat de kaders voor waterbestendig bouwen aan de voorkant helder zijn. Dat scheelt in tijd en capaciteit. Daarbij zullen waterschappen inzetten op wat er wél kan.

Water en bodem sturend betekent dat water geen puzzelstukje is; het is de tafel waarop de complexe puzzel van de ruimtelijke ordening moet worden gelegd. Waterschappen nemen graag aan die tafel plaats, met de medeoverheden, waarbij we het Rijk vragen om het stuur in handen te nemen.

2. Reserveer nu extra ruimte en geld om de Nederlandse dijken veilig te houden en te werken aan een weerbare samenleving

“Veilig wonen en werken is in onze laaggelegen delta niet langer een vanzelfsprekendheid als we niet op tijd investeren in de dijkversterkingen van de toekomst”

Op dit moment vindt de grootste dijkversterkingsoperatie sinds de Deltawerken plaats in het Hoogwaterbeschermingsprogramma. Met als doel dat in 2050 alle dijken aan de nieuwe veiligheidseisen voldoen. Waterschappen hebben met het Rijk afspraken gemaakt over extra investeringen van 2,5 miljard euro in dijkversterkingen binnen het Hoogwaterbeschermingsprogramma voor de periode 2030 tot 2036. We willen zekerheid dat onze dijkversterkingen in het juiste tempo kunnen doorgaan.

“Weerbaarheid vraagt om meer voorzorg en samenwerking”

Ook nemen de dreigingen waarmee de samenleving mee geconfronteerd worden zoals klimaatverandering en militaire en hybride dreigingen toe. Hiervoor is het nodig dat meer in zijn algemeenheid ingezet wordt op een weerbare samenleving. Waterschappen spelen daar samen met anderen een cruciale rol in en beschermen vitale infrastructuur zoals de dijken, de gemalen, het waterpeilbeheer, en de afvalwaterzuivering. Dit vraagt investeringen in mensen en middelen en om versterking van de crisisbeheersing en de bedrijfscontinuïteit.

“Zeespiegelstijging en extreem weer vragen om een langetermijnperspectief en ruimte.”

Onze dijken zullen in de toekomst hoger en breder moeten worden en onze ruimtelijke inrichting moet om kunnen gaan met steeds extremer weer. Dat gaat niet alleen veel geld, maar ook ruimte kosten. Daarom zal in alle ruimtelijke plannen voor de toekomst ruimte moeten worden gereserveerd voor dijkversterkingen, rivierverruiming en voor het opvangen van water.

3. Draai aan de Waterknop: maak gebruik van waterbeheermaatregelen om sneller natuurherstel te realiseren en toekomstperspectief te bieden voor de landbouw.

“Er is nu actie nodig om schade voor boeren en inwoners te beperken.”

De waterschappen maken zich zorgen over de versnippering van het beleid voor landbouw, water en natuur. Voor een toekomstbestendig landelijk gebied én een goede waterkwaliteit is een integrale gebiedsgerichte aanpak nodig. Er moeten oplossingen gevonden worden voor een toekomstbestendige landbouw, het opvangen van de gevolgen van extreem weer, het verbeteren van de water- en bodemkwaliteit, het tegengaan van bodemdaling en het versterken van de natuur en de biodiversiteit. Het gaat om grote vraagstukken waar de afgelopen jaren veel over is vergaderd en nog weinig voortgang is geboekt. De waterschappen pleiten al geruime tijd voor een geborgd pakket aan maatregelen voor stikstofreductie en natuurherstel. Zodat de vergunningverlening voor grote belangrijke projecten, zoals dijkversterkingen, weer op gang komt en tegelijkertijd aan het versterken van de biodiversiteit wordt gewerkt. Hiervoor is naast financiële ondersteuning een structurele aanpak nodig voor de lange termijn via duidelijke ruimtelijke keuzes en wetgeving. Het maken van die keuzes kan echt niet langer worden uitgesteld.

“Water verbindt landbouw en natuur. Wij vragen daarom deze ‘waterknop’ te benutten.”

Waterschappen pakken ook zelf de handschoenen op: Water biedt regionaal de kans om op een snelle manier toekomstperspectief te geven aan het landelijk gebied.

Relatief eenvoudige watermaatregelen zorgen ervoor dat we water beter kunnen vasthouden in tijden van droogte. Denk aan het flexibel omgaan met peilbeheer, het terugbrengen van beeklopen en het plaatsen van extra stuwen. Zulke maatregelen kunnen er bovendien voor zorgen dat de natuur sneller kan herstellen, wat nodig is om door te kunnen met andere ruimtelijke plannen. Het is belangrijk dat het Rijk blijft inzetten op beekdalherstel, ten behoeve van de restopgave voor de KRW. Daarvoor is budget vanuit het rijk nodig, waaronder de 811 miljoen euro die het Rijk eerder gereserveerd had voor beekdalen. Voor een klimaatbestendige inrichting van het regionale watersysteem investeren de waterschappen de komende vijf jaar zelf al circa 3 miljard euro in het landelijk gebied.

4. Pak watervervuiling bij de bron aan met strengere wet- en regelgeving

“Pas wanneer schadelijke stoffen minder of helemaal niet meer in het water komen, kan de waterkwaliteit in Nederland echt verbeteren.”

Waterschappen zuiveren het rioolwater steeds verder. Er komen alleen nog steeds veel te veel schadelijke stoffen in het Nederlandse oppervlaktewater terecht. Denk hierbij aan zeer zorgwekkende stoffen zoals PFAS, maar ook aan medicijnresten, microplastics, gewasbeschermingsmiddelen en meststoffen. Een bronaanpak vanuit de gedachte ‘wat er niet in komt, hoeft er ook niet uit’ is iets waar de waterschappen al jaren voor pleiten. We investeren volop in het zuiveren van rioolwater, maar wanneer er schadelijke stoffen in het water terecht blijven komen, zijn die investeringen nooit voldoende. De waterschappen willen een strenger stoffenbeleid verankerd zien in wetgeving met als uiterste middel wettelijke verboden op schadelijke stoffen en nutriënten. Zo pleiten wij voor een verbod op PFAS om de volksgezondheid en het milieu te beschermen.

“Om de waterkwaliteitsdoelen te halen is Rijksregie een absolute voorwaarde.”

Schoon water is van essentieel belang voor de leefbaarheid, zowel in de stad als op het platteland. In stedelijk gebied vragen we de gemeenten om te blijven werken aan een klimaatrobuust stedelijk watersysteem. Juist met een veranderend klimaat zal een goede inrichting van het watersysteem de leefbaarheid en milieukwaliteit van de stedelijke omgeving sterk verbeteren.

Vervuiling vanuit alle sectoren moet bij de bron aangepakt worden. Specifiek als het gaat om emissies vanuit de agrarische sector zien wij daarbij een belangrijke rol weggelegd voor het Rijk als verantwoordelijk gezag. De afgelopen jaren hebben waterschappen samen met medeoverheden en partners in het landelijk gebied geïnvesteerd in het verminderen van de nutriëntenbelasting van de landbouw naar het oppervlaktewater. Toch zijn we nog niet waar we willen en móeten zijn. Wij vragen het Rijk om het mestbeleid in overeenstemming te brengen met de doelen van de Kaderrichtlijn Water, bijvoorbeeld door te sturen op het behoud van grasland.

Ook op het gebied van gewasbeschermingsmiddelen ligt er een belangrijke verantwoordelijkheid voor het Rijk: Waterschappen willen dat het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Ctgb) bij de toelating van gewasbeschermingsmiddelen rekening houdt met de KRW-doelen. Ook mogen gewasbeschermingsmiddelen niet worden toegelaten als er geen geschikte en betaalbare analysemethode beschikbaar is die concentraties van werkzame stoffen tot onder de norm voor oppervlaktewater kan meten. Uitvoerbaarheid voor de agrarische sector en de waterschappen moet daarbij onderdeel zijn van de besluitvorming.